

Betoon nagu hea tummine punane vein

“Miks betoon?” küsib arhitekt Illimar Truverk retooriliselt. Vastab ka: “Betoon on lihtsalt nii ehe ja naturaalne materjal, et sellega on hea arhitektuuri voolida.”

Ille Grün-Ots

Betoon on võrreldes teiste materjalidega kuidagi kõige stailisem, ütleb Truverk arhitektuuribüroost Agabus, Endjärv & Truverk Arhitektid. Ühiskondlike hooneid on sellega eriti hea teha. Annab kuidagi tugeva märgi tunde materjalikäsitlusele. Truverki arvates on betoon hea ka kortermajade ehitamisel – platsitoid jääb betoonelementide kasutamise tõttu vähemaks. Siiski on betoonivalu kortermajade ehitamiseks praegu veel kallis.

“Tegelikult ei ole meil kunagi olnud betoon eesmärk omaette. Kui see on kontseptsiooni üks alustalasid, siis me seda rõhutame. Aga betoon on ikkagi pigem vahend hea tulemuse saavutamiseks. Kas siis teha seda monoliidina, vormida seda ja plastiliselt keerata ja väänata, nätsutada ja kortsutada, või kasutada betoonelemente,” ütleb Truverk.

Nende arhitektuuribüroo on viimasel ajal tänu arhitektuurikonkurssidele saanud nii mõnegi Tallinna linna ja selle lähimbrust ilmetava hoone projekteerijaks. Näiteks Tallinna Ülikooli uus peahoone või Viimsi kool, mis mõlemad said valmis eelmisel aastal.

“Mõlema puhul on betoon mängus, nii monoliitvalu kui ka elementid. Viimsi kooli juures ei saa mõni aga isegi aru, et tegu on betooniga. Lähtusime kooli taga olevast klindist, mis on liivakivist. Liivakivi on aga selline kollakat-pruunikat värvi, millega püüdsime samastuda. Paljud küsivad, kas see on vineer seal peal,” kirjeldab Truverk kavalat materjalivalikut. Arhitekt Priit Pent lisab: “Kollakas soe toon sai valitud ka selle pärast, et meie meelest peaks koolimaja olema lõbusam ja soojem.” Viimsi kooli puhul ei ole tegu värvitud betooniga, vaid see on kaetud rauaühendiga.

Truverk lisab veel ühe, ülimalt praktilise põhjenduse, miks betoon ühiskondlikes hoonetes hea on: “Betoon on hästi vastupidav. Lapsed ju ikka müravad koolis seinte ääres rohkem – nii et kipsist just seinu ei

TALLINNA ÜLIKOOLI PEAAHOONE

- Pindala: 9000 m²; valminud: 2006
- Projekti eesmärk oli luua Tallinna Ülikoolile uus ja väärikas peahoone, kus oleks võimalik anda edasi teadmisi ja teha teadustööd. Hoone kandev sõnum on selle sümbioosi väljendamine nii vormi kui ka funktsiooniga.
- Sisearhitektuurilahendus on allutatud kolmele materjalile ja nendele vastavatele värvidele: betoon – hall, puit – beež, klaas – sinine. Üldmuljelt on hoone karge ja üldistav. Sisearhitektuurne selgus on välisarhitektuuri peegeldus. Kasutatud toonid ja materjalid loovad teadustööle rahuliku fooni. Inimesed oma isiksuse, sisemise ja välimise värvikusega toovad värvi ka hoonesse.

tee, kohe on tükid taga. Väljas on jalgrattaid vaja kuhugi panna, ka seina äärde.”

Tallinna Ülikoolile sobib betoon arhitektide arvates ka sel põhjusel, et see on stoiiline ja väärikas materjal. Nagu neist kahest hoonest näha, võib betooniga luua nii sooja ja elurõõmsa kui ka väga soliidse keskkonna, selgitab Pent. “Ülikool on nagu taust, mille pinnal olulisem – inimesed – hästi välja tuleb. Kooli puhul inimest kui sellist veel lõplikult ei ole – ta alles kasvab ja areneb. Ja seal siis toetab rõõmus keskkond seda arengut,” filosoferib Pent.

Arhitektuuribüroo käsi on mängus ka Ülemiste City ehitusel. Betooni on seal üldjuhul kasutatud igal pool: majade karkassidel, tugiseintel. Aga eraldi betooni kui ehedat materjali seal eriti ei eksponeerita. Üks kaudne põhjus on võib-olla ka see, et kui seada ehitajale eesmärk saada ilus betoonpind, kõrgeneb arendajale ehituse hind kohe. “Nii et visuaalselt ilusa pildi saamiseks väiksema raha eest tuleb betoon kas värvida või millegagi katta. Raha surub peale...,” kirjeldab Truverk telgitaguseid.

TÖÖD LÄBI VÕISTLUSTE

Arhitektuuribüroo Agabus, Endjärv & Truverk Arhitektid enamik suuri ühiskondlike hoonetega seotavaid töid on tulnud avalike arhitektuuriideevõistluste kaudu. Kahe ar-

hitekti sõnul nemad “rahavõistlustest”, mida nimetatakse riigihangeteks, osa ei võta.

“Kui võidad arhitektuuriideede võistluste, on endal parem tunne – me lihtsalt olime parimad. Tehke järele! Riigihanke võidu puhul – no teed kõige odavama pakkumise, aga tulemus on, et see, kes maksab, tellib muusika. Arhitektuuriideekonkursi võidu puhul oled aga sina ise muusika looja. Sellise võistluse žüriis on hea tava kohaselt üle poole meie enda ametivendi. Raha-hangetes aga arhitekthe komisjonides ei ole, on poliitikud ja rahamehed,” selgitavad mõlemad arhitektid, miks viimase variandi puhul kunst tihti kaduma läheb. Ka on sellisel juhul alati raskem mingi uuendusliku ideega välja tulla, võtame kas või sellesama eheda betooni kasutamise.

Veel on valdav Nõukogude ajast pärit tunne, et betoon on midagi odavat, halli ja koledat. “Mõtlemine ei ole veel nii palju edasi arenenud. Ja raha on ka vähe,” iseloomustavad arhitektid Eesti ühiskonna suhtumist betooni.

“Betooni nautimisega on samamoodi kui veiniga. Alustad veinijoomist magusatest valgetest veinidest. Aga lõpuks jõuab enamik ikka selle hästi tummise punase juurde. Betoon on just selle tummise punase poole peal,” toob Pent võrdluse. “Peab natuke rohkem nägema ja vaatama, siis õpid betooni oma lihtsuses hindama.” ■

VIIMSI KOOL

- Pindala: 16 000 m²; valminud: 2006
- Projekti “Päikeseratas” autorid on arhitektid Raul Järg, Priit Pent ja Illimar Truverk.
- Arvestades üksuste funktsiooni, on hoone jaotatud plokkideks: progümnaasiumi ja gümnaasiumi plokk, algklasside plokk, aula- ja muusikaplokk ning spordiplokk. Kõik plokid moodustavad iseseisva hoone ja on ühendatud kaetud siseõuega. Selline lahendus tagab eri funktsioonide kõige optimaalsema omavahelise ühendamise. Hooneplokid on asetatud nii, et eri tegevused ei segaks üksteist. Samuti on arvestatud, et plokid paikneksid päikese liikumise järgi nõnda, et kõige aktiivsem päike ei satuks spordihoonesse, kuid samas saaks õhtupäike paista basseini. Algkooli ja mudilaste hooneosa on koos hooviga kogu päeva vältel päikese käes.
- Valgusküllane siseatrium seob eri hooneosad omavahel üheks tervikuks. See on kogu hoone kõige aktiivsem ala, sest siit saab hargneda eri suundadesse.
- Peasissepääsust vasakule jääb progümnaasiumi ja gümnaasiumi plokk. See hargneb omakorda kaheks tiivaks, kus paiknevad eri tüüpi klassiruumid. Klassiruumid on jaotatud selliselt, et iga õppeaine jaoks tekib eraldi koridorina oma pesa.
- Aatriumiga külgneb ka sotsiaaltöö- ja tervishoiukeskus, samas on neile ruumidele tagatud piisav privaatsus. Gümnaasiumiploki ühte tiiba on paigutatud matemaatika- ja arvutiõpetuse klassid, teise tiiba poiste tööõpetuse ruumid ning kunstiateljee.
- Aulaplokk on paigutatud koolikompleksi kõige väljapaistvamale kohale – peasissepääsu kõrvale, suunaga Randvere tee poole õhtupäikesesse. Sellest hooneosast on kujundatud lavatorniga miniatuurne teater. Aulaplokkis paiknevad kooli üldgarderoob, multifunktsionaalne aula koos vajalike abiruumidega, muusikaõpetuse klassid koos õpetajate tööruumiga, huvijuhtide kabinetid ning õpilaste huvitegevuseks mõeldud ruumid. Aula planeeriti nii kontsertide kui ka sõnalavastuste korraldamiseks sobiva akustikaga.
- Algklasside plokk on lõunasse avatud. Aiaga piiratud sisehoovis saavad lapsed näiteks kevadel ja sügisel murumänge mängida.
- Spordiplokk on asetatud ülejäänud hooneosadest ida poole, vastu panka. Selline asetus hoiab eemale otse ruumi paistva päikese, mis võib segada sealset tegevust. Samas on saalid siiski valgusküllased ja avatud vaadega ümbritsevale maastikule. Spordiplokkis on spordisaal kahe täismõõdus korvpalliväljakuga, nelja rajaga 25-meetrine ujula, jõusaal, akrobaatika- ja aeroobikasaal, samuti riietusruumid.

OÜ Agabus, Endjärv & Truverk Arhitektid

2001. aastal asutasid Mattias Agabus, Eero Endjärv ja Illimar Truverk pärast ühiseid edukaid konkursiprojekte oma arhitektuuribüroo. Eelmise aasta seisuga töötab firmas 13 inimest: neli arhitekti, kaks sisearhitekti, viis arhitekti assistenti-tehnikut ja kontori juhataja. Tänu edukatele projektidele on arhitektuuribüroo töömaht aastate jooksul pidevalt kasvanud. Firmas töötavad noored arhitektid moodustavad tugeva meeskonna, kelle loomingut iseloomustavad esinduslikkus, ratsionaalsus ja emotsionaalsus.

OÜ Agabus, Endjärv & Truverk Arhitektid tegevusvaldkonnad on arhitektuurne projekteerimine; projekteerimistööde juhtimine; sisearhitektuurne projekteerimine; detailplaneeringute koostamine; arhitektuuri-, sisekujundus- ja projekteerimisalane konsultatsioon.